РАДА
ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

Голові Комітету Верховної Ради України з питань правової політики
Денису МАСЛОВУ

Щодо реєстр. № 14409
від 29.01.2026

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 18 лютого 2026 року (протокол № 144), розглянув проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу" щодо посилення захисту осіб, які постраждали від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті, реєстр. № 14409 від 29.01.2026, поданий народним депутатом України Юрченком О.М. (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є *посилення правового захисту осіб, які визнані потерпілими у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, вчинених з мотивів ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та/або гендерної ідентичності, шляхом забезпечення їм гарантованого доступу до безоплатної вторинної правничої допомоги*.

Для досягнення поставленої мети проектом Закону пропонується внести зміни до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу», відповідно до яких право на безоплатну вторинну правничу допомогу матимуть також *особи, яких визнано потерпілими у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, вчинених з мотивів ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та/або гендерної ідентичності*. Зазначена категорія осіб матиме право на отримання всіх видів правових послуг, які можуть надаватися в рамках вторинної правничої допомоги.

Під час обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету звернули увагу на наступне.

Законопроектом пропонується доповнити статтю 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» новим окремим пунктом, згідно з яким право на безоплатну вторинну правничу допомогу надаватиметься *потерпілим у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, вчинених з мотивів ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та/або гендерної ідентичності.* Разом з тим 5 грудня 2024 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 4133-IX *(набирає чинності через один рік з дня*

припинення або скасування воєнного стану), відповідно до якого частина перша статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» була доповнена новим пунктом 30, що також передбачає надання права на отримання безоплатної вторинної правничої допомоги потерпілим від кримінальних правопорушень *на ґрунті ненависті* за різними ознаками, зокрема за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань. Враховуючи зазначене, законопроект створює фрагментарність правового регулювання, коли права різних груп потерпілих від одного типу діяння (на ґрунті ненависті) регулюватимуться окремо та у відмінний спосіб. Закон України № 4133-IX наділяє потерпілих від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті за різними ознаками правом на отримання правничих послуг, передбачених пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 Закону *(тобто, виключно на здійснення представництва інтересів в судах та інших державних органах, а також на складення документів процесуального характеру)*, тоді як законопроект наділяє потерпілих від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті за окремою ознакою (сексуальна орієнтація та/або гендерна ідентичність) правом на отримання всіх видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 Закону. За таких обставин виникатиме ситуація, за якої потерпілі, наприклад, за ознакою релігії чи раси, матимуть менший обсяг прав, ніж потерпілі за ознакою сексуальної орієнтації.

Законопроектом передбачається, що він набиратиме чинності з дня, наступного за днем його опублікування. Таким чином особи, визнані потерпілими у кримінальних правопорушеннях, *вчинених з мотивів ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та/або гендерної ідентичності*, набудуть право на безоплатну правничу допомогу одразу після прийняття закону. Водночас Закон України № 4133-IX, який регулює питання доступу до правничої допомоги іншої категорії осіб, які також є потерпілими від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті *(зокрема, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань),* набере чинності лише через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану. Такий підхід створить умови правової нерівності в часі, коли для одних осіб право на отримання безоплатної правничої допомоги вже виникне, тоді як для інших таке право буде відтерміновано. Тому такі ознаки, як сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність потребують системного включення до вже існуючого пункту 30 частини першої статті 14 Закону.

Проектом Закону передбачається надати право на безоплатну вторинну правничу допомогу особам, які визнані потерпілими у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, *вчинених з мотивів ненависті* за ознаками сексуальної орієнтації та/або гендерної ідентичності. Однак у Кримінальному кодексі України відсутні кримінальні правопорушення, в яких прямо б вказувався *мотив ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та/або гендерної ідентичності*, як кваліфікуюча ознака правопорушення. Натомість у деяких статтях зазначеного Кодексу міститься формулювання, яке

визначається як «нетерпимість», зокрема расова, національна чи релігійна, а не як «ненависть», як це передбачено законопроектом.

За підсумками обговорення законопроекту Комітет ухвалив наступне рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу" щодо посилення захисту осіб, які постраждали від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті, реєстр. № 14409 від 29.01.2026, поданий народним депутатом України Юрченком О.М., за наслідками розгляду у першому читанні прийняти за основу.

Голова Комітету **А. ЗАДОРОЖНИЙ**

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000F00C3100CB23DC00
Дійсний до: 02.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2026/35345 від 18.02.2026
2154283